

2009-03-26

Länsstyrelsen Västernorrlands län
Att. Frida Uebel
Samhällsbyggnadsenheten
871 86 HÄRNÖSAND

Synpunkter på Statkraft och SCA-Vinds samrådshandling för vindkraftsparkerna på Björkhöjden och Björkvattnet i Sollefteå och Ragunda kommuner.

Ångermanlands Ornitologiska förening (ÅOF) och Jämtlands läns Ornitologiska förening (JoRF) har läst igenom samrådshandlingen för de rubricerade vindkraftsparkerna och avger i detta läge följande yttrande till Er.

Kungsörnsgrupperna i Västernorrland och Jämtland har genom ÅOF varit med så tidigt som man bara kan i denna process och till konsultföretaget Sweco Energuide AB delgett synpunkter och kunskap kring kungsörnsförekomst i hela det stora området i Sollefteå och Strömsunds kommuner där Statkraft och SCA Vind planerar för vindkraft. Detta har också resulterat i att bolaget genom Limno Natur (B G Carlsson) har utfört inventeringar av kungsörn främst i Jämtland där kunskapen varit bristfällig. ÅOF har som förening också själva varit delaktiga i inventering av kungsörn åt Sollefteå kommun under vintern, våren och sommaren 2008 för att upptäcka örnrevir och hitta bon och boområden.

När det gäller de föreslagna områdena på Björkhöjden och Björkvattnet så delgav vi muntligen vid den allra första kontakten med Sweco Energuide att det finns ett örnpar och ett bo i området. Detta för att ge detta örnpar ett skydd så att vindkraftverk inte placeras i närheten av örnparets centrum. När vi nu studerar den samrådshandlingen som blivit inlämnad finner vi att det skydd på en km till örnrevirets centrum inte är tillräckligt. Avgränsningen av vindkraftsparkerna har istället utökats från den ursprungliga avgränsningen och sammantaget har fler vindkraftverk lagts till.

Detta örnpar, som 2008 häckade och fick ut en unge, kommer nu att till mer än två tredjedelar få sitt revir inom de föreslagna vindkraftsparkerna. Från boet kommer paret att som närmast stöta på vindsnurrar inom 1 km i alla väderstreck. Därtill förläggs vindkraftverk till bergshöjder och bergsryggar som det visat sig att örnarna använder frekvent för förflyttningar. Örnarna nyttjar den termik och de uppvindar som bildas här. (Bara den kunskapen att det blåser ojämnt och för vindkraften "felriktade" vindar vore, tycker vi, tillräckligt för att undvika vindsnurror här).

Det örnpar som vår oro avser har en uppskattad revirstorlek på ca 75-80 km² enligt Limno Natur. I den ursprungliga första avgränsningen som redovisades från företaget så skulle de båda vindkraftsområden för detta örnpar innebära en habitatförlust på 37 km² d.v.s 48 % av reviret. I det nya förslaget, med den kunskap som bolaget haft om denna lokal, har man utökat området i denna del till 50 km² d.v.s 65 % av örnreviret. I princip två tredjedelar av örnreviret överlappas således av de föreslagna vindkraftsparkerna. Huvudargumentationen från bolaget är att vindmätningar visat att det blåser bra här.

Ett örnpar som tappar två tredjedelar av sitt revir- och födosöksområde har i princip inga möjligheter att överleva och kunna reproducera sig i ett sådant landskap. Risken att kollidera med vindkraftverk är uppenbar f.f.a. för de verk som ligger inom 2-2,5 km från boområdet. Dödligheten för de vuxna örnarna och deras ungar kan förväntas stiga.

Ännu mer bekymmersamt är den habitatförlust som sker för örnarna. Skotska studier (Walker, D. m.fl.) visar att kungsörn undviker att gå in vindkraftsparker och också på utebliven reproduktion. Det innebär att örnparet i Björkhöjden-Björkvattnet således tappar majoriteten av jaktmarken och riskerar på så vis att helt försvinna från området. Just detta par har inte heller något alternativ inom närområdet beroende på att det är ett av skogsbruk mycket hårt påverkat område där inga lämpliga boträd eller boplatser finns kvar. Kompensationsåtgärder i form av alternativa boområden för just detta par är således svåra att tillskapa.

Vi kan inte heller acceptera tankar som ibland framskymtar att man kanske får offra ett och annat par för att "rädda klimatet". Om alla exploatörer argumenterar på detta sätt riskerar vi en minskning av kungsörnsstammen på populationsnivå i Norrland. Med dylik argumentation riskeras dessutom mycket stora skador även i övrigt på flora och fauna. Våldigt många höghöjdsområden över 300 m (där vi har kungsörn) i våra län projekteras just nu för vindkraft. Bara i direkt angränsning till Björkhöjdens och Björkvattnets vindkraftsparker planeras nu två parker av andra exploatörer.

Ingen myndighet har tyvärr idag inte någon totalbild över hur vindkraftsetableringen kommer att slå på faunan ur landskapsnivå. Detta är en mycket stor brist och borde inte vara något som enbart är upp till de ideella krafterna att ta strid för.

Statkraft och SCA Vind AB argumentation på ett skyddsavstånd på bara 1 km till örnbo baseras på den skrivelse som Sollefteå kommun har gjort i sin vindbruksplan. Rekommendationen att lägga ett skyddsavstånd på minst 2 km från örnbo godtogs inte av kommunen utan man fattade ett politiskt beslut att det räcker med 1 km. Det är ett mycket olyckligt beslut som tyvärr andra kommuner nu följer efter. Beslutet är inte grundat på sakkunskap utan på någon sorts "jämningsprincip" att vi går på halva avståndet. Alltså 1 km ligger mittemellan 0 och 2 km. Att argumentera på detta sätt är inte seriöst på något sätt och vittnar om mycket bristfällig respekt för befintlig kunskap och felaktig attityd och vilja. Som en följd av Sollefteås beslut har Ragunda kommun inte gjort någon egen sakkunnig bedömning utan väljer samma linje. Kommuner och myndigheter bör enligt vår syn basera sina beslut på den bästa kompetens som finns samt använda sig av miljöbalkens försiktighetsprincip.

Våra föreningar ifrågasätter också Statkrafts och SCA Vind ABs logik och slutsatser när man först under punkt 4:10.1 säger att ett fast avstånd mellan örnbon och vindsnurror inte alltid är det bästa då många olika faktorer spelar in. Bl.a. nämns att man behöver studera hur fåglarna nyttjar berört område och anpassa lämpligt skyddsavstånd utifrån de aktuella vindkraftverkens geografiska förhållande till boet, reviområdet, topografi och andra omständigheter. Avståndet bör i stället för ett fast avstånd utformas mer flexibelt utifrån dessa förhållanden och anpassas från fall till fall. Ändå låser man under punkt 4.10.2 sig till en skyddszon på 1 km.

Vi menar att bolaget i denna del av ansökan skall vara flexibel och således vänta med att ange lämpligt skyddsavstånd till detta örnrevirs centrum till dess man har fakta. Det innebär att man ej som i denna insända ansökan placerar ut vindkraftverk på kartan i denna del. Vi vill att bolaget skall göra precis som de säger i samrådshandlingen d.v.s att "man behöver studera hur fåglarna nyttjar berört område och anpassa lämpligt skyddsavstånd utifrån de aktuella vindkraftverkens geografiska förhållande till boet, reviområdet, topografi och andra omständigheter". Det är en studie som tar minst ett år.

Vi kan också konstatera under redovisning i punkt 7.3 "Utformningsprocessen" att antalet vindkraftverk har utökats betydligt under det att arbetet framskridit. Antalet vindkraftverk verkar enbart ha baserats på hur bra det blåser och inte lämnat några möjligheter att omforma det ursprungliga förslaget för att kunna hitta den bästa placeringen utifrån en total bedömning. Det känns som att det har gällt att få ut så många vindkraftsverk som möjligt i området. Den förhoppning vi hade var att justeringen (utökningen) av områdets gränser i stället skulle ha inneburit en omplacering av vindkraftverk så att de plockats undan från örnrevirets centrum och placeras längre bort.

Bolaget säger också i sin samlade slutbedömning under punkt 6 att den planerade vindkraftsparken inte bedöms orsaka någon nämnvärd negativ påverkan på fåglar och andra djur i området. Denna bedömning vilar uppenbarligen inte på saklig grund. Argumentationen känns igen från Statkrafts etablering av vindkraft på ön Smöla utanför Trondheim, Norge där 68 verk sattes upp under perioden september 2001 till oktober 2005. Där har nu hittills 23 havsörnar dödats liksom en mängd andra fåglar. Där ökar antalet döda örnar för varje år!

Förutom kungsörn så häckar svarthakedopping i Väster-Stenbittjärnen vid Kolsjöbackarna med 2-3 par (5 ex sågs där 26 maj 2008). Enligt den skotska studien från RSBP (Bright J. A m fl.) så är svarthakedopping en av 18 speciellt utvalda känsliga arter för vindkraft. RSBP förespråkar ett skyddsavstånd på 1 km i radie från artens häckningslokaler.

Sammanfattningsvis

ÅOF konstaterar att

- Statkraft och SCA Vind AB trots tidig kunskap om kungsörnsförekomst i området inte har redovisat några alternativa lokaliseringar för vindkraftsetablering för att undvika konflikt med kungsörn,
- att Statkraft och SCA Vind AB i allmänna ordalag uttrycker att vindkraftsetableringen inte bedöms orsaka någon nämnvärd negativ påverkan på fåglar och andra djur i området. Det finns överhuvudtaget inga underlag som styrker detta påstående.

ÅOF förutsätter att länsstyrelsens samrådsförfarande kräver att

- exploatören undersöker alternativa placeringar för att undvika vindkraftverk i kungsörnsparrets häckningsområde vilket innebär minst 2 kms radie från revircentrum (lokaliseringsprincipen i miljöbalken).
- att Väster-Stenbittjärnen med häckande svarthakedopping ges ett skydd vilket enligt RSBPs rekommendationer innebär en skyddszon på 1 kms radie.
- bolaget kompletterar med en mer långsiktig studie av örnparets nyttjande av närområdet inom 4 km från boet. Först när denna studie och analys av resultaten är utförd kan en kvalificerad bedömning göras. Studien bör ge svar på om det finns delar inom 2 km från örnrivrets centrum som nyttjas i så liten utsträckning att kraftverk kan sättas här samt hur örnarnas inflygningsvägar mot boområdet sker i intervallet inom 2 till 4 km från revircentrum. Det senare för att få ett underlag för att bedöma om vindkraftverk i denna del behöver omplaceras/plockas bort för att de skall utgöra så lite flyghinder som möjligt för örnparet.
- ett långsiktigt kontrollprogram över påverkan på kungsörnsbeståndet åläggs bolaget för hela exploateringen inom Jämtlands- och Västernorrlands län så att slutsatser kan dras över hur storskalig vindkraftsetablering påverkar kungsörnsparrets häckningsframgång i området.
- att kompensationsåtgärder för kungsörn görs till de närmaste angränsande örnrivren till Björkhöjden-Björkvattnet, Ögonfåglande, Bodhögarna och Stamåsen. Där bör befintliga och potentiella bolokaler med äldre tallskog på SCA-mark långsiktigt säkerställas och alternativa stabila bon i grova tallar byggas. Allt detta för att förstärka möjligheterna till att kompensera för den ökade dödligheten och den lägre reproduktionsförmågan som kan bli konsekvenserna av vindkraftsexploateringen i denna region.

Ångermanlands Ornitologiska förening

Jämtlands läns Ornitologiska förening

Thomas Birkö
Ordförande

XXXXX
Ordförande

Referenser.

Bright, J. A., Langston, R. H. W., Bullman, R., Ewans, R.J., Gardner, S., Pearce-Higgins, J., Wilson, E. 2006. Bird Sensitivity Map to provide locational guidance for onshore windfarms in Scotland. RSPB Research report No 20.

Walker, D., McGrady, M., McCluskie, M., Madders, M., McLeod, D. R. A 2005. Resident Golden Eagle ranging behavior before and after construction of a windfarm in Argyll. Scottish Birds 25: 24-40.